

Naturvårdsverket
registrator@naturvardsverket.se
Espoo@naturvardsverket.se

Ärendenummer
NV-25-004186

Datum
2025-03-04

Gränsöverskridande samråd om Kontiovaara vindkraftspark och delgerenalplan, Ylitornio kommun, Finland

Miljöcentralen i Finland, kontaktpunkt för Esbokonventionen och protokollet om strategiska miljöbedömningar, har underrättat Sverige om planerna på vindkraftsparken Kontiovaara i Ylitornå kommun. BirdLife Sverige har med anledning därav beretts tillfälle att lämna synpunkter på om det planerade projektet kan antas medföra betydande miljökonsekvenser för Sverige och om Sverige i så fall bör delta i processen med att ta fram en miljökonsekvensbeskrivning samt att lämna synpunkter på potentiella gränsöverskridande effekter projektet kan antas medföra.

BirdLife Sverige anser att Kontiovaara vindkraftspark kan medföra betydande och gränsöverskridande miljökonsekvenser, men ser det inte som avgörande att Sverige deltar i den fortsatta processen. Vi uppfattar att Finlands miljöprövning bör vara likvärdig den svenska och förutsätter att de finska myndigheterna tar del av framförda synpunkter i ärendet från vår systerorganisation BirdLife Finland.

BirdLife Sverige anser det nödvändigt att den fortsatta processen tar stor hänsyn till de kumulativa effekterna på fågelflyttningen genom regionen. Vindkraftsindustrin (och enskilda exploatörer) måste föreläggas att kartlägga omfattningen av fågelsträck samt installera system som stänger/saktar ner vindkraftverkens rotoror när omständigheter gör gällande att risken är hög för att många kollisioner ska inträffa. Undersökningar måste genomföras när det gäller såväl nattflyttande som dagsträckande arter. Miljökonsekvensbeskrivningen ska utifrån genomförda undersökningar, inklusive radarstudier, innehålla förväntad (översiktlig) kollisionsstatistik för flyttande fåglar.

Flyttfågelsträck

En potentiellt mycket stor risk med den planerade utbyggnaden av vindkraft är att stora mängder nattflyttande fåglar under vissa väderomständigheter (i synnerhet i dimma/mörker) kolliderar med konstruktioner såsom fyror, skyskrapor, master, vindkraftverk, oljeplattformar etc.¹ [I extrema fall kan enorma mängder fåglar dödas under en natt, t.ex. finns rapporter om upp till 10 000 lappsparvar (*Calcarius lapponicus*) i Kansas 1998² samt >12 000 fåglar i Wisconsin 1963³.]

Även om studier visat att fåglar i stor utsträckning kan undvika vindkraftverk⁴⁻⁵, i synnerhet om vindkraftverkens synlighet förstärks⁶, så kan de inte se rotorbladen i mörker och "massdöd" kommer sannolikt att inträffa regelbundet (känt t.ex. från Öresundsbron). Vindkraftverkens höjd samt rotorbladens längd och direkt dödande rotationshastighet gör faran för fåglar avsevärt större än när det gäller andra

¹ Longcore T et al. 2012. An Estimate of Avian Mortality at Communication Towers in the United States and Canada. PLoS One 7(4): e34025.

² Manville AM. 2000. Avian mortality at communication towers: background and overview. I Evans & Manville, editors. Proceedings of the workshop on avian mortality at communication towers; 1–5.

³ Kemper C. 1996. A study of bird mortality at a west central Wisconsin TV tower from 1957–1995. The Passenger Pigeon 58(3): 219–235.

⁴ Rydell J et al. 2017. Vindkraftens påverkan på fåglar och fladdermöss – Uppdaterad syntesrapport, s. 27. Rapport 6740, Naturvårdsverket.

⁵ Tjørnløv RS et al. Resolving Key Uncertainties of Seabird Flight and Avoidance Behaviours at Offshore Wind Farms – Final Report for the study period 2020–2021. DHI/Vattenfall, 2023.

⁶ Martin GR & Banks AN. 2023. Marine birds: Vision-based wind turbine collision mitigation. Global Ecology and Conservation 42: e02386.

konstruktioner, och överhängande mortalitetsrisk lär föreligga även utan upplysningseffekt. Att reella populationsnedgångar skulle kunna konstateras bero på en ökad dödlighet vid vindkraftverk är förvisso mindre sannolikt för talrika småfågelarter. Likväl kan den planerade vindkraftsutbyggnaden i Sverige, Finland och andra Östersjöländer resultera i att miljontals fåglar kolliderar med vindkraftverk varje vår och höst. En sådan påtaglig mortalitetsfaktor kan vi som naturvårdsorganisation omöjligt bortse ifrån!

Tillämpning av momentan nedstängning av vindkraftverk har visat sig vara en effektiv metod för att undvika dödliga olyckor (åtminstone för stora rovfåglar)⁷. Genom att analysera väderdata och flyttfågelrörelser (med t.ex. radar) går det att identifiera högrisklägen för när stora koncentrationer av flyttfåglar uppstår. Detta har redan testats i bl.a. Nederländerna⁸, där det numera är obligatoriskt med driftregleringssystem för all nyetablering av havsbaserad vindkraft, och det kan verkligen inte anses vara ett orimligt krav för vindkraftsindustrin att förfina tekniken och tillämpa den i full skala. I relation till budget för den planerade utbyggnaden handlar det om små kostnader. BirdLife Sverige kommer att kräva att momentan nedstängning av vindkraftverk ska tillämpas vid högrisklägen. Dessa tillfällen kommer främst, eller uteslutande, att inträffa vid svaga vindar, varför de ekonomiska konsekvenserna blir försumbara. I en tysk riskanalys bedömdes 36 % av samtliga fågelolyckor ske i oktober. Genom att stänga ner verken (totalt 30 timmar) då flyttningsintensiteten bedömdes överstiga ett visst tröskelvärde, beräknades 27 % av dödsfallen kunna undvikas⁹.

Ett oundvikligt steg i vår miljölagstiftning är att minimera de negativa konsekvenserna för samtliga former av exploatering. Detta kan inte anses vara uppfyllt för vindkraftsutbyggnad om man inte gjort vad som går för att undvika massdödlighet. Miljölagstiftningen kräver att exploateringar med betydande risk för natur och miljö lokaliseras till områden där riskerna är små.

Daniel Bengtsson
Fågelskyddsansvarig, BirdLife Sverige
Mobil: +46 70 515 45 33
E-mail: daniel.bengtsson@birdlife.se

⁷ de Lucas M et al. 2012. Griffon vulture mortality at wind farms in southern Spain: distribution of fatalities and active mitigation measures. *Biological Conservation* 147: 184–189.

⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=mkSczf8NC4>

⁹ Welcker J & Vilela R. 2019. *Weather-dependence of nocturnal bird migration and cumulative collision risk at offshore wind farms in the German North and Baltic Seas*. Technical report. BioConsult SH, Husum. 70 pp.